

GUNNAR ALEXANDERSSON

Ekonomerna och den estetiska miljön

Bo Dockered gav i sin analys av Centern (*Svenska Dagbladet* 1991-05-15) en intressant insikt i det gamla Bondeförbundets kluvenhet inför den moderna tidens realiteter. Arbetarepartiet Socialdemokraterna har naturligtvis en liknande sits. Ingvar Carlsson tycks mer och mer vilja förvandla sitt parti till Konsumentpartiet. Lyckas det blir alla vi som arbetar för att kunna konsumera målgruppen. Olof Johansson vänder sig också till oss alla, vi som vill ha en frisk och ren miljö.

Bönderna är numera bara 2-3 procent av de förvärvsarbetande i industriländerna. Eftersom de är så få skulle det väl inte göra så mycket om vi sa adjö till de sista bönderna så som vi gjort med de sista smederna, de sista skomakarna, de sista textilarbetarna, de sista varvsjobbarna, de sista sjömännen (något överdrivet men inte mycket)? Så tycker alla världens nationalekonomer. Vi kan ju köpa maten på världsmarknaden där den är billigare än här. Vi specialiserar oss på det vi är bäst på och andra folk gör detsamma. Det har varit en väldig diskussion om de haverade GATT-förhandlingarna. Amerikanska ekonomer kan inte förstå att europeiska och japanska politiker så hårt slår vakt om sitt jordbruk. Japanerna betalar 5-6 gånger så mycket för japanskt ris som de skulle betala för ris från Kalifornien.

Som geograf tycker jag att man borde undanta jordbruket från den internationella frihandeln och därmed från GATT och låta varje land sträva efter att bli

självförsörjande med jordbruksprodukter, om det så önskar. Det tyngsta skälet är för mig inte nationella säkerhetskrav (överlevnad vid krig, kris och avspärrning) utan det estetiska. Som konsument av skönhetsupplevelser tror jag att jag har stora majoriteter av folken i EG och Japan på min sida. Varje land bör få bestämma om det vill ha det vackert hemma hos sig. Främst för den egna trivseln men också för att locka turister.

Häromdagen hade jag varit i Uppsala och sett på en utställning och åkte med stadsbuss till stationen och tog där flygbussen till Arlanda. Universitetet och dess närmaste omgivningar är rika på skönhet, men borgarnas Uppsala har alltid lämnat mig oberörd. Industriområden och bostäder vid vägen ut ur stan, ett resultat av efterkrigstidens stadsplanering, var mera fula än vackra. Dit skulle jag inte åka på semester. Plötsligt var vi ute i ett ruralt landskap av stor skönhet. Jag njöt och avundades bönderna deras vackra arbetsplats. Nya hus fanns insprängda bland de gamla, men var väl anpassade. Bebyggelsen var samlad i små grupper på höjderna. Här fanns ingen antydning till enformighet och tristess, som är så typisk för många förorter.

Jag har under årens lopp på liknande sätt genomkorsat Japans och EGs landsbygd. Vacker landsbygd vill vi naturligtvis behålla även om vi bor i tätorter i Sverige, EG eller Japan. Vår för intresserar sig miljöpolitikerna i alla partier bara för den toxiska miljön, den som mäts med grader av nedsmutsning. När Erik Dahmén ville sätta pris på miljön var det den varianten han avsåg. Den estetiska är ju långt viktigare och mycket mera aktuell. Om vi inte ser upp kan vägen mellan Uppsala och Arlanda om några år gå fram genom granplanteringar och kalhyggen. Det billigaste

Professor emeritus GUNNAR ALEXANDERSSON, Bergkvara, är geograf och har varit verksam vid Handelshögskolan i Stockholm.

sättet att behålla vårt öppna kulturlandskap är att ge bönderna rimliga arbetsvillkor.

Vi som upplevt en beteshage och en skog ville inte ha dem utbytt mot kalhyggen och trädodlingar. Men det är vad som skett under senare decennier. Varför fick vi ingen diskussion om kostnaderna för att behålla den väg- och bebyggelsenära hagen och skogen? Vi som åkt genom landskapet mellan Uppsala och Arlanda, eller i andra öppna kulturbygder i Sverige, vill inte ha dem ersatta med granplanteringar. Sådana planteringar är vad bönder över hela landet just nu sitter och räknar på efter de senaste signalerna från Stockholm.

Bjud landets nationalekonomer på en resa genom Sydsverige, EG och Japan i vårens tid, och fjäll kommer att falla från deras ögon. Politikerna är vana att få hjälp av ekonomerna med att formulera sina signaler. Men det är fel på styrsystemet, om man som nu kommer fram till att det räcker med några museala plättar dit

stadsborna kan ta sina barn och berätta om hur vackert det var på landet förr i världen. Låt oss inte upprepa "miljonprogrammets" dyrbara misstag. Den gången förfulades den urbana miljön med svåra ekonomiska konsekvenser. Nu är landsbygden i farozonen, 98 procent av Sveriges yta.

Varken ekonomer eller politiker tycks kunna hantera den estetiska miljön och formulera de relevanta frågorna. Även skönheten har ett värde, ett högt värde. Jag tror inte att den vanlige väljaren skulle ha någon svårighet att värdera det vackra och det fula, ställd inför exempelvis följande alternativ. Vilket föredrar du:

- 1) Granplanteringar och kalhyggen längs vägen till jobbet, längs vägen till sommarstugan och längs alla andra vägar du far på, men x procent lägre matpriser.
- 2) Det öppna kulturlandskap du är van vid och nuvarande matpriser.